הלכה · טור

טור - אורח חיים - חידושי הגהות

טור - אורח חיים - חידושי הגהות

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/טור-אורח-חיים-חידושי-הגהות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 11
סימן ב 12
סימן ג 12
סימן ד 13
סימן ה 13
סימן ו 13
סימן ז 13
סימן ח 13
סימן ט 14
סימן י 14
סימן יא 14
סימן יב 14
סימן יג 15
סימן יד 15
סימן טו 15
סימן טז 15
סימן יז 15
סימן יח 15
סימן יט 15
סימן כ 15
סימן כא 15
סימן כב 15
סימן כג 16
סימן כד 16
סימן כה 16
סימן כו 16
סימן כז 16
סימן כח 16
סימן כט 16
סימן ל 17
סימן לא 17
סימן לב 17
סימן לג 17
סימן לד 18
סימן לה 18
סימן לו 18
סימן לז 18
סימן לח 18
סימן לט 18
סימן מ 19
סימן מא 19
סימן מב 19
סימן מג 19
סימן מד 20
סימן מה 20
סימן מו 20
סימן מז 20
סימן מח 20
סימן מט 20
סימן נ 21
סימן נא 21
סימן נב 21
סימן נג 21
סימן נד 21
סימן נה 21
סימן נו 22
סימן נז 22
סימן נח 22
סימן נט 23
סימן ס 24
סימן סא 24
סימן סב 25

סימן סג 25
סימן סד 25
סימן סה 25
סימן סו 25
סימן סז 25
סימן סח 25
סימן סט 26
סימן ע 26
סימן עא 26
סימן עב 26
סימן עג 26
סימן עד 26
סימן עה 26
סימן עו 26
סימן עז 26
סימן עח 26
סימן עט 27
סימן פ 27
סימן פא 27
סימן פב 27
סימן פג 27
סימן פד 27
סימן פה 27
סימן פו 27
סימן פז 27
סימן פח 27
סימן פט 28
סימן צ 28
סימן צא 28
סימן צב 28
סימן צג 28
סימן צד 28
סימן צה 28
סימן צו 28
סימן צז 28
סימן צח 28
סימן צט 29
סימן ק 29
סימן קא 29
סימן קב 29
סימן קג 29
סימן קד 29
סימן קה 29
סימן קו 29
סימן קז 29
סימן קח 29
סימן קט 30
סימן קי 30
סימן קיא 30
סימן קיב 30
סימן קיג 30
סימן קיד 30
סימן קטו 30
סימן קטז 30
סימן קיז 30
סימן קיח 30
סימן קיט 31
סימן קכ 31
סימן קכא 31
סימן קכב 31
סימן קכג 31
סימן קכד 31
סימן קכה 31
סימן קכו 31

סימן קכז 31
סימן קכח 31
סימן קכט 32
סימן קל 32
סימן קלא 32
סימן קלב 32
סימן קלג 32
סימן קלד 32
סימן קלה 32
סימן קלו 32
סימן קלז 32
סימן קלח 32
סימן קלט 33
סימן קמ 33
סימן קמא 33
סימן קמב 33
סימן קמג 33
סימן קמד 33
סימן קמה 33
סימן קמו 33
סימן קמז 33
סימן קמח 33
סימן קמט 34
סימן קנ 34
סימן קנא 34
סימן קנב 34
סימן קנג 34
סימן קנד 34
סימן קנה 34
סימן קנו 34
סימן קנז 34
סימן קנח 35
סימן קנט 35
סימן קס 35
סימן קסא 35
סימן קסב 35
סימן קסג 35
סימן קסד 35
סימן קסה 35
סימן קסו 35
סימן קסז 35
סימן קסח 36
סימן קסט 36
סימן קע 36
סימן קעא 36
סימן קעב 36
סימן קעג 36
סימן קעד 36
סימן קעה 36
סימן קעו 36
סימן קעז 36
סימן קעח 37
סימן קעט 37
סימן קפ 37
סימן קפא 37
סימן קפב 37
סימן קפג 37
סימן קפד 37
סימן קפה 37
סימן קפו 37
סימן קפז 37
סימן קפח 38
סימן קפט 38
סימן קצ 38

סימן קצא 38
סימן קצב 38
סימן קצג 38
סימן קצד 38
סימן קצה 38
סימן קצו 38
סימן קצז 38
סימן קצח 39
סימן קצט 39
סימן ר 39
סימן רא 39
סימן רב 39
סימן רג 39
סימן רד 39
סימן רה 39
סימן רו 39
סימן רז 39
סימן רח 40
סימן רט 40
סימן רי 40
סימן ריא 40
סימן ריב 40
סימן ריג 40
סימן ריד 40
סימן רטו 40
סימן רטז 40
סימן ריז 40
סימן ריח 41
סימן ריט 41
סימן רכ 41
סימן רכא 41
סימן רכב 41
סימן רכג 41
סימן רכד 41
סימן רכה 41
סימן רכו 41
סימן רכז 41
סימן רכח 42
סימן רכט 42
סימן רל 42
סימן רלא 42
סימן רלב 42
סימן רלג 42
סימן רלד 42
סימן רלה 42
סימן רלו 42
סימן רלז 42
סימן רלח 43
סימן רלט 43
סימן רמ 43
סימן רמא 43
סימן רמב 43
סימן רמג 43
סימן רמד 43
סימן רמה 43
סימן רמו 43
סימן רמז 43
סימן רמח 44
סימן רמט 44
סימן רנ 44
סימן רנא 44
סימן רנב 44
סימן רנג 44
סימן רנד 44

סימן רנה 44
סימן רנו 44
סימן רנז 44
סימן רנח 45
סימן רנט 45
סימן רס 45
סימן רסא 45
סימן רסב 45
סימן רסג 45
סימן רסד 45
סימן רסה 45
סימן רסו 45
סימן רסז 45
סימן רסח 46
סימן רסט 46
סימן רעא 46
סימן רעג 46
סימן רעד 46
סימן רעו 46
סימן רעז 46
סימן רעח 46
סימן רעט 47
סימן רפ 47
סימן רפא 47
סימן רפב 47
סימן רפג 47
סימן רפד 47
סימן רפה 47
סימן רפו 47
סימן רפז 47
סימן רפח 47
סימן רפט 48
סימן רצ 48
סימן רצא 48
סימן רצב 48
סימן רצג 48
סימן רצד 48
סימן רצה 48
סימן רצו 48
סימן רצז 48
סימן רצט 48
סימן ש 49
סימן שא 49
סימן שב 49
סימן שג 49
סימן שה 49
סימן שו 49
סימן שז 49
סימן שח 49
סימן שט 49
סימן שי 49
סימן שיא 50
סימן שיב 50
סימן שיג 50
סימן שיד 50
סימן שיטו 50
סימן שיטז 50
סימן שיז 50
סימן שיח 50
סימן שיט 50
סימן שכ 50
סימן שכא 51
סימן שכב 51
סימן שכג 51

סימן שכד 51
סימן שכה 51
סימן שכו 51
סימן שכז 51
סימן שכח 51
סימן שכט 51
סימן של 51
סימן שלא 52
סימן שלב 52
סימן שלג 52
סימן שלד 52
סימן שלה 52
סימן שלו 52
סימן שלז 52
סימן שלח 52
סימן שלט 52
סימן שמ 52
סימן שמא 53
סימן שמב 53
סימן שמג 53
סימן שמה 53
סימן שמו 53
סימן שמז 53
סימן שמח 53
סימן שמט 53
סימן שנ 53
סימן שנא 53
סימן שנב 54
סימן שנג 54
סימן שנד 54
סימן שנה 54
סימן שנו 54
סימן שנז 54
סימן שנח 54
סימן שנט 54
סימן שס 54
סימן שסא 54
סימן שסב 55
סימן שסג 55
סימן שסד 55
סימן שסה 55
סימן שסו 55
סימן שסז 55
סימן שסח 55
סימן שסט 55
סימן שע 55
סימן שעא 55
סימן שעב 56
סימן שעג 56
סימן שעד 56
סימן שעה 56
סימן שעו 56
סימן שעז 56
סימן שעח 56
סימן שעט 56
סימן שפ 56
סימן שפא 56
סימן שפב 57
סימן שפג 57
סימן שפד 57
סימן שפה 57
סימן שפו 57
סימן שפז 57
סימן שפח 57

סימן שפט 57
סימן שצ 57
סימן שצא 57
סימן שצב 58
סימן שצג 58
סימן שצד 58
סימן שצה 58
סימן שצו 58
סימן שצז 58
סימן שצח 58
סימן שצט 58
סימן ת 58
סימן תא 58
סימן תב 59
סימן תג 59
סימן תד 59
סימן תה 59
סימן תו 59
סימן תז 59
סימן תח 59
סימן תט 59
סימן תי 59
סימן תיא 59
סימן תיב 60
סימן תיג 60
סימן תיד 60
סימן תטו 60
סימן תטז 60
סימן תיז 60
סימן תיח 60
סימן תיט 60
סימן תכ 60
סימן תכא 60
סימן תכב 61
סימן תכג 61
סימן תכד 61
סימן תכה 61
סימן תכו 61
סימן תכז 61
סימן תכח 61
סימן תכט 61
סימן תל 61
סימן תלא 61
סימן תלב 62
סימן תלג 62
סימן תלד 62
סימן תלה 62
סימן תלו 62
סימן תלז 62
סימן תלח 62
סימן תלט 62
סימן תם 62
סימן תמא 62
סימן תמב 63
סימן תמג 63
סימן תמד 63
סימן תמה 63
סימן תמו 63
סימן תמז 63
סימן תמח 63
סימן תמט 63
סימן תנ 63
סימן תנא 63
סימן תנב 64

סימן תנג 64
סימן תנד 64
סימן תנה 64
סימן תנו 64
סימן תנז 64
סימן תנח 64
סימן תנט 64
סימן תס 64
סימן תסא 64
סימן תסב 65
סימן תסג 65
סימן תסד 65
סימן תסה 65
סימן תסו 65
סימן תסז 65
סימן תסח 65
סימן תסט 65
סימן תע 65
סימן תעא 65
סימן תעב 66
סימן תעג 66
סימן תעד 66
סימן תעה 66
סימן תעו 66
סימן תעז 66
סימן תעח 66
סימן תעט 66
סימן תפ 66
סימן תפא 66
סימן תפב 67
סימן תפג 67
סימן תפד 67
סימן תפה 67
סימן תפו 67
סימן תפז 67
סימן תפח 67
סימן תפט 67
סימן תצ 67
סימן תצא 67
סימן תצב 68
סימן תצג 68
סימן תצד 68
סימן תצה 68
סימן תצו 68
סימן תצז 68
סימן תצח 68
סימן תצט 68
סימן תק 68
סימן תקא 68
סימן תקב 69
סימן תקג 69
סימן תקד 69
סימן תקה 69
סימן תקו 69
סימן תקז 69
סימן תקח 69
סימן תקט 69
סימן תקי 69

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון CC BY-NC-SA 2.5 **- אסור בשימוש מסחרי**
וספרי ויקיטקסט תחת רשיון GNU Free Doc. License
בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) **ל ר' פנחס ראובן שליט"א**
בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) **ל ויקיטקסט**

הלכות הנהגת אדם בבוקר

סימן א

דין השכמת הבוקר

פרט ארבעה דברים וכו' - הכריחו לומר שארבעה דברים הן, דאין לומר **עז כנמר וגיבור כארי** עניין אחד הוא, רק שכפל העניין במילות שונות, וכן **קל כנשר ורץ כצבי**. דאם כן, הוה ליה למיסמך **גיבור כארי** אצל **עז כנמר**, ולא להפסיק ביניהם בקל **כנשר** כו'. וכן אין לומר **שעז כנמר וקל כנשר** עניין אחד הוא, ולומר: הוי עז כנמר להתחזק ולעשות המצווה וקל כנשר בעשייתה, וכן **גיבור כארי ורץ כצבי**. דאם כן, הוה ליה למימר: עז כנמר וקל כנשר גיבור כארי ורץ כצבי. והואיל והפסיק ביניהם, הורה בזה שארבעה דברים הם. ובזה מיושב גם כן, שרבינו מפרש **גיבור כארי** קודם **רץ כצבי**. וכן הוא האמת, שחיזוק הלב הוא קודם ריצת הרגליים. ורבי יהודה בן תימא שינה הדברים, להקדים רץ כצבי. אלא הוכרח לשנות, להורות שארבעה דברים הם. ואילו אמר **גיבור כארי ורץ כצבי** היה נראה שעניין אחד הוא, וכמו שכתב (מוהרל"ח). **והתחיל בעז כנמר** - רוצה לומר, שהיה לו להתחיל בקל **כנשר**, שהיא פעולה מיוחדת להתחלה, מה שאין כן **עז כנמר**, שהיא פעולה לעשיית המעשה. לכן מפרש שלכך התחיל **בעז כנמר**, שהוא שתעיז מצחך וכו' שזהו מיוחד להתחלה (מוהרלב"ח). **וכן דוד המלך היה מתפלל על שלושתם** - רוצה לומר, לפי מה שאמרתי שדוד המלך עליו השלום היה מתפלל על שלושתן, והם ליבי והעבר עיניי הם שני דברים, אם כן, למה הזכיר בלב הטייה, שרוצה לומר שאף אם ראה שני דרכים לפניו - שיטנו לדרך הטוב, ובעין הזכיר העברה, שרוצה לומר שלא יראה שווא כלל? למה לא אמר גם כן לשון הטייה?ובלא פירושו של רבינו, לא קשה בכתוב כלל, דאפשר לומר ד"הט ליבי" ו"העבר עיניי" הוא דבר אחד, והכי קאמר: "הט ליבי אל עדותיך", ובאיזה דרך יטנו? "העבר עיניי מראות שווא", שאז לא יהיה ליבי חומד לרע. אבל לפי פירושו של רבינו, שהם שני דברים, קשה. לזה תירץ רבינו, כי הלב הוא ברשותו (מוהרלב"ח). **ועשרת הדיברות** - בב"י: **איכא למימר דווקא ביחיד, אבל בציבור** וכו' - ומדברי רש"י משמע שביטלום מלקובעם בקריאת שמע. ואם כן יש לומר בפשיטות, שמה שכתב רבינו לאומרם כך בזולת קריאת שמע, ואפילו בציבור (מהרל"ח), וכן כתב הרש"ל, ועיין בב"ח.

סימן ב

דין לבישת בגדים

אמר רבי יוחנן איזהו תלמיד חכם וכו' - אף על גב דלא איירי רבי יוחנן אלא בתלמיד חכם, היינו לעניין אם לבשו כבר שיפשיטנו ויהפכו, כמו שכתב רש"י בהדיא. ולמד רבינו דאף מי שאינו תלמיד חכם, על כל פנים לכתחילה יזהר שלא יהפכנו בלבישתו (מהרל"ח) וכ"כ הט"ז. בב"י ד"ה וכשינעול, **ורבינו כתב**. . . **ירא שמים יוצא ידי שתיהן, אבל הפוסקים השמיטו דין זה** - ולי נראה, שלא כתב רבינו כן, רק לצאת ידי שמים, אבל להלכה סבירא ליה ככל הפוסקים שפסקו כרב יוסף. או אפשר לומר, דסבירא ליה דרב יוסף לא אמר כן אלא בעושה מעצמו כמר או כמר, אין למחות בידו; אבל אם בא לשאול, מורין לו לצאת ידי חובת שתיהן. והא דנקט רב נחמן בר יצחק "ירא שמים", היינו במקום שנוהגין תמיד כחד, בזה הירא שמים מחמיר על עצמו; אבל במקום שאין מנהג ידוע, מורין לו לצאת ידי שתיהן (מהרל"ח). בטור, **נועל של ימין תחילה וקושר של שמאל תחילה** - והא דלא עבדינן איפכא, לנעול של שמאל תחילה ולקשור תחילה בימין, משום דעיקר קדימת שמאל לא מצינו רק בתפילין, שהוא בקשירה, וכמו שכתב הב"י (מהרל"ח). בב"י שם, **מאי דקתני חולץ של שמאל תחילה לאו דווקא היא** - ולפי מה שכתבנו לעיל, נראה דסבירא ליה דכמו דפליגי רבי יוחנן ובר"ת בנעילה, כך פליגי בחליצה, ולהיפך, דחליצה ודאי גריעותא היא, וכמו שכתב רש"י שם. ולפי זה, לצאת ידי שמים, מתיר של ימין תחילה, ואחר כך יתיר של שמאל, ויחליצנו, וחוזר וחולץ של ימין. מהרל"ח.

סימן ג

הנהגת בית הכסא

הערה א: או אפשר לומר, דהא בהא תליא, כיוון דאיכא בינייהו חוץ לארץ, דלרבי עקיבא אף בחוץ לארץ אסור, על כרחך הטעם משום דהשכינה במערב, אם כן אין חילוק כלל, ובכל מקום מזרח ומערב אסור, צפון ודרום מותר. מיהו מדברי רש"י שם (ברכות סא ב) ד"ה הוי שדיין ליה וכו' ובבל מזרחה של ארץ ישראל וכו' משמע דאף לרבי עקיבא, כשהוא עומד בצפונה או בדרומה של ארץ ישראל, יפנה מזרח ומערב (מהרל"ח). הערה ב: תוכן הדברים הם קשי הבנה. ומצאתי בדרישה שפירש, דהך "פניו" — מקום מגולה שלמטה קאמר, ולכן במטיל מים, שאינו נמאס כל כך, יהיה מקום הגילוי לצד צפון; מה שאין כן במסיך רגליו, שהוא נמאס יותר, יהיה מקום הגילוי לצד דרום. הערה ג: שם פרק הרואה, ופליגי אמוראי בטעמא. רבא אמר, מפני שהתורה ניתנה בימין, שנאמר: "מימינו אש דת למו". רבה בר בר חנה אמר, מפני שהיא קרובה לפה. רב נחמן בר יצחק אמר, מפני שמראה בה טעמי תורה. רבי שמעון בן לקיש אומר, מפני שקושר בה תפילין. ואין להקשות, אם כן בשמאל כל שכן שלא יקנח, שבה מניח התפילין? דיש לומר, שהתפילין מניח בזרוע ולא ביד, אבל הקשירה היא בימין (מהרל"ח).

סימן ד

דיני נטילת ידים

א אכן מדברי רבינו בסימן ו, שכתב סתם: "יברך אשר יצר", משמע אפילו בלא עשה צרכיו (מהרל"ח). ועיין בדרכי משה. **ב** ולפי דברי האחרונים אין צריך לברך כלל בשאר תפילות אף כשעשה צרכיו, רק בבוקר קודם התפילה, מפני שנעשה כבריה חדשה, וכמו שנתבאר בסימן ו' (מהרל"ח).

סימן ה

כונת הברכות

סימן ו

דין ברכת אשר יצר ואלהי נשמה ופרושיו

א ולי נראה דבאמת לא גרס רבינו "אפילו שעה אחת", וכמו שכתב הבית יוסף דהעיקר חסר, שלא כתב הטור תיבות אלו. והא דהביא רבינו גמרא דנדה, היינו משום דמשם יוצא נוסח הברכה (מוהרל"ח).

סימן ז

דין לברך ברכת אשר יצר כל היום אחר הטלת מים

א ותימה לפי זה על הסברא השנייה, דהא ביומא שם קאמר דלא בעי נטילה בלא שפשוף, והיאך יברך "על נטילת ידיים"? לכן נראה דבלא שפשוף לכולי עלמא לא בעי ברוכי, ושתי הלשונות שכתב רבינו פליגי רק בשפשוף. ואין להקשות ללישנא קמא מההוא דיומא דבעי נטילה בשפשף, דיש לומר דמכל מקום לא בעי לברך "על נטילת ידיים", מידי דהיו ידיו מלוכלכות בטיט וצואה, וכמו שכתב סמ"ג בשם רבינו תם (מהרל"ח).

הלכות ציצית

סימן ח

הלכות ציצית ועטיפתו

א עיין שם בתוס' ד"ה לשמואל. **ב** ולי נראה טעמו משום שהציצית קשורים לאורך הבגד, לכן יהיה רוחבה לקומת איש, שתהא נוטפת על הקרן, כדאיתא במנחות מב א, אמר רב גידל אמר רב: ציצית צריכה שתהא נוטפת על הקרן וכו' (מהרל"ח). **ג** ולי נראה דכוונת רבינו לומר, אפילו לדעת בעל העיטור לעיל דלא בעי כיסוי הראש, כדאמר: פעמים בגילוי הראש, מכל מקום בשעת הברכה מיהא צריך להתעטף ראשו, כיוון שמברך "להתעטף" (מהרל"ח). **ד** כתב מהרל"ח שהוא פשוט, משום דציצית לאו חובת גברא הוא שיהא יוצא בטלית אחת מצוייצת, אלא חובת מנא הוא, וכל טלית שלובש

חייב בציצית אם היא בת ארבע כנפות. **ה** ולי נראה דלא קשיא מידי לדברי רבינו, דשאני תפילין, דאינו רשאי ליכנס בהם לבית הכסא, ומשום הכי הוי הפסק וצריך לברך עליהם כשמניחם; אבל בטלית, שרשאי ליכנס בו לבית הכסא, כמו שכתב רבינו לקמן סימן כ"א, אין הכי נמי דלא הוי הפסק ואינו צריך לברך (מוהרל"ח) ועיין בדרכי משה. **ו** ולאפוקי ממה שמשמע מפירוש רש"י ותוספת לקמן סימן כ"ה (מהרל"ח).

סימן ט

איזה בגדים חיבים בציצית ואיזה פטורים מציצית

סימן י

דיני כנפות הטלית

א עיין בב"ח, שכתב דטעות סופר יש בדברי הרא"ש [וכך צריך להגיה: "פירוש **דצייריה לגלימיה** - שהגביה כנפי הטלית וקשרן. **אמר רב דימי: האי מאן דחייטיה לגלימיה** . . . פירוש **דחייטיה לגלימיה** - שהגביה כנפי הטלית ותפרן" וכו'].

סימן יא

דיני חוטי הציצית

הערה א: דברים אלו קשים [ל]הבנה, שאם כוונתו שיעשה שני ציציות כמר ושני ציציות כמר, מה "יקיים מצוה כתקנה" שייך בזה? וכעת אין בידי ספרו של הגאון מהר"י אבוהב ז"ל, אולי המעיין שם ימצא הדברים מתוקנים היטב. ואפשר לומר דכוונת מהר"י אבוהב, שהמדקדק לעשות ב' ציציות, רוצה לומר ב' טליתות, ובאחת עשויות הציצית כדעת בעל העיטור, ובאחר כדידן, דאז ממה נפשך יוצא ידי ציצית בטלית אחת. אלא דנפיק מיניה חורבה, שלובש טלית האחד בלא ציצית לדעה זו. אך הלשון מגומגם קצת. אחרי כותבי זאת אנה ה' לידי ספר מאמר מרדכי שחיבר אחד מחכמי ארץ ישראל (וכמה תיקוני הגהות מצאתי בתוכו אשר נעלמו מעיני) ומצאתי כי עמד על דברי מהר"י אבוהב ושלח ידו להגיה במקום תיבת "כפי" צ"ל "כמות", ופירש כמו שכתבתי למעלה.

סימן יב

דברים הפוסלים בציצית

הערה א: ולי נראה בפשיטות דתיבת "אפילו" קאי אשלפניו, והכי קאמר: ולפי זה אפילו, רוצה לומר: אפילו לדברי זה שמחמיר, אם נפסקו ב' ראשין כשר (מהרל"ח).

סימן יג

דיני ציצית בשבת

סימן יד

דיני ציצית שעשאן עכו"ם ונשים וטלית שאולה

סימן טו

אם להתיר ציצית מבגד לבגד ודין נקרע הטלית

סימן טז

שעור טלית

סימן יז

מי הם חיבין בציצית

סימן יח

זמן ציצית

סימן יט

זמן ברכת ציצית

סימן כ

דיני לקיחת ומכירת טלית

סימן כא

כדת מה לעשות בציציות שנפסקו ובטליתות ישנים

הערה א: וכן נראה לי, מדקתני בברייתא: ואלו הן תשמישי מצוה, כגון סוכה ולולב, שופר וציצית; וסוכה ולולב בשעת מצותן אסורין, משמע דהוא הדין ציצית (מהרל"ח) ועיין בט"ז.

סימן כב

הערה א: כוונתם על הדרכי משה הנדפס בפני עצמו.

סימן כג

דיני ציצית בבית הקברות

סימן כד

הנהגת לבישת הציצית ושכרה וענשה
הלכות תפילין

סימן כה

דיני תפלין בפרטות

סימן כו

דין מי שאין לו אלא תפלה אחת
הערה א: עיין סימן כה) ס"ק ו.

סימן כז

מקום הנחתן ואפן הנחתן

סימן כח

דיני חליצת התפלין

סימן כט

הערה א: אף על גב דלקמן גבי ביעור חמץ כתב בשם בעל העיטור דברכת "שהחיינו" רשות הוא, ולא קא מתמה עליה כמו שמתמה כאן. וכן בסוף פרק "בכל מערבין" בגמרא (עירובין מ א) גבי זמן דראש השנה ויום כיפור, אמר ליה רשות לא קא מיבעיא כו', משמע נמי דשייך רשות בברכות. נראה לי דלא דמי, דהתם ודאי חייב במצוה דראש השנה ויום כיפור, וכן בביעור חמץ, רק שהוא ספק אם תיקנו זמן, לכן שפיר איכא למימר דברכת הזמן רשות הוא. אבל הכא איכא ספק אי הוי שום מצוה בהסרת תפילין בערב שבת, ואם כן אי אפשר שיברך על הספק, דהאיך יברך "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להסיר תפילין" אם אין מצוה בהסרתן? הא על כרחך הוי ברכה לבטלה, כך הוא סברת רבינו. אך כבר איכא למימר דדעת רב האי גאון הוא דוודאי איכא מצוה בהסרת תפילין, רק שהוא מסופק אם תיקנו ברכה על מצוה זו אם לא, ולכן הוי הברכה רשות כמו בראש השנה ויום כיפור (מהרל"ח).

סימן ל

זמן הנחתן

הערה א: נראה לי דאין הכי נמי דמיירי בשבת, וקא משמע לן דאף בשבת מותר לילך בהם ולא הוי כמשוי. ולעיל אשמעינן דאף בחול צריך להניח ידו עליהם (מהרל"ח):

סימן לא

דין תפלין בשבת ויום טוב

סימן לב

סדר כתיבת התפלין

הערה חא: ולי נראה דרוצה לומר, דאם רוצה לשרטט משום שירא שמא לא יכתוב מיושר. אבל לעשותו משום נוי, כתבו התוס' בפרק הקומץ דנקרא הדיוט, ומוכח שם מסוגיית הגמרא (מהרל"ח). הערה חב: הכא כתב רבינו סתמא בשם הרא"ש דסגי בעומד על גביו, אפילו לא מסייעו. ובהלכות ספר תורה כתב בשם (רב) [צ"ל ר"ב=רבינו ברוך] דבעינן שיהא מסייעו, וכתב שם שכן מסקנת הרא"ש ז"ל. ואפשר שמה שכתב שם "וכן מסקנת הרא"ש" קאי אדעת העיטור שמביא שם, דמשמע אפילו אינו מסייעו, רק בעומד על גביו סגי, ולא כדעת רבינו ברוך שמצריך לסייעו, אף על גב שכתב דעת רבינו ברוך בתחילה, וכתב אחר כך "וכן כתב בעל העיטור", לא שרוצה לומר שבעל העיטור כתב ממש כדברי רבינו ברוך, רק שכתב גם כן דעיבוד אינו יהודי כשר, אבל עדיפא מיניה, דאילו לרבינו ברוך צריך הישראל לסייעו, ולעיטור אינו צריך לסייעו וכשר בעומד על גביו, ועל זה קאי שם "וכן מסקנת הרא"ש ז"ל" (מוהרל"ח). הערה חג: הרא"ש בהלכות ספר תורה נסתפק בזה, אי צריך שיאמר או סגי במחשבה, ולכן לא כתב רבינו "צריך שיאמר", אלא **ובהתחלת הכתיבה יאמר** וכו', דהואיל וספק הוא יחמיר. וטעם הספק יתבאר ביורה דעה סימן רע"ד (מהרל"ח). הערה חד: עיין מה שכתב הב"ח בזה. הערה חה: עיין .

סימן לג

דין תקוני התפלין ודין הרצועות

הערה חא: צריך לפרש בכל עניין, אפילו בישנות; דאי בחדשים, כל שנתקלקלו ג' בתים, על כרחך שניים מהם זה כנגד זה, ואם כן למה לי ג', הא אפילו בב' פסולים. אלא על כרחך לומר, הא דקאמר "ג' פסולים בכל עניין" רוצה לומר אפילו בישנות (מהרל"ח). ועיין . הערה חב: בזה שפיר מפרש דגם הא דג' פסולים קאי רק אחדשות, אבל ישנות כשרים. וליכא לאקשויי, הא אפילו ב' פסולים, כדלעיל ס"ק א; דשאני הכא בתפירות, דיכול להיות שנפסקים ג' ואין א' מהם בצד חבירו, ובזה צריך לומר דבג' פסולים, דאילו בשניים אינו פסול אלא זה כנגד זה (מהרל"ח).

סימן לד

סדר הנחת הפרשיות בתפלין והמהדרים אשר להם ב' זוגות תפלין

סימן לה

דין מנין השטין

סימן לו

דקדוק כתיבתן

הערה א: עיין בב"ח ובל"ח. הערה ב: בספרי הרא"ש שלפנינו כתוב גם כן סתם הוציא מלא. הערה ג: בספרי רבינו שבידינו כתב גם כן בחזק חסר.

סימן לז

זמן הנחת התפלין

סימן לח

מי הם חיבין בתפלין והפטורים

הערה א: כתב מהרל"ח: ומה שפטר אותם מתפילה ומתפילין אף בזמן הזה, היינו משום דשכיח שכרות וקלות ראש. הערה ב: עיין במגן אברהם ס"ק ט שיישב השמטה זו, והשיג על דברי הבית יוסף שפירש דהירושלמי חולק על גמרא שלנו והביא ראיה לדבריו, עיין שם. הערה ג: אין לפרש דברי רבינו דמדייק דאי לאו דחובה הוא לא הוה מברכין עלייהו, היינו משום דהוה ברכה לבטלה, דהא נתבאר לעיל סימן י"ז דאפילו נשים יכולות לברך על מצות עשה שהזמן גרמא לרבינו תם אף על פי שפטורות, והוא הדין הכא ברבנן קשישאי דיכולין לברך אף על גב שפטורים. אלא אם נאמר דסבירא ליה לרב שמואל בר חפני כרבינו תם, צריך לומר שמדקדק דאי לאו דחובה הוא, לא הוו מברכין עליו משום ביטול תורה דשעת ברכה (מהרל"ח). הערה ד: ולי נראה לחלק, דכאן המצוה היא בפרשיות התורה, ולכן דווקא קריאת התורה פוטרתו (מהרל"ח). הערה ה: כך היא גרסת הרי"ף והרא"ש, אבל בגמרא איתא רב נחמן. הערה ו: ואף על גב דזה מיירי במלך, הוכיח רבא דגם בפני רבו אסור לחלוץ תפילין, דהא תנינן "מורא רבך כמורא שמים", וכל שכן שיש להשוות מורא רב למורא מלך (מהרל"ח).

סימן לט

מי הם הכשרים לכתב תפלין ולקנות מהם

הערה א: כך היה הגירסא בספרי הטור שלפניו, וכן מצאתי בספרי הטור שנדפס עם ה"בית חדש" כתוב "ס"א יגנזו". והנה אין לתמוה על הבית יוסף שהקשה מדברי רבינו שביורה דעה ולא הקשה מהמוקדם לקמן בסימן שלד שכתב: ואף בחול שורפן, דיש לומר דחדא דניחא ליה להביא מעיקר הדין, מה שאין כן לקמן, דדרך אגב נקט לה; ועוד, דלקמן ודאי מיירי שכתבו להתלמד, דהא בהדיא קאמר "כתבי הקדש שלהן", לכן הקשה מהא דביורה דעה דמיירי בסתמא. הערה ב: בגמרא דגיטין הגירסא "רב המנונא", ובמנחות גרס "חיננא", ועוד יש כמה שינויים בשתי הברייתות למעיין שם. והרי"ף ורא"ש גורסים רב חיננא.

סימן מ

דין איך לנהג בקדשת התפלין

הערה א: עיין . הערה ב: עיין .

סימן מא

הנושא משאוי איך ינהג בתפלין

סימן מב

אם מתר לשנות תפלין של יד לשל ראש

סימן מג

דין איך להתנהג בתפלין בהכנסו לבית הכסא

הערה א: רוצה לומר, אם רוצה לעשות צרכיו בבית הכסא עראי, דאז אינו יכול להניחן בראשו משום צרכיו, ולא לאחזן בידו משום ניצוצות, לכך נותנן לחבירו. או רוצה לומר כשהוא משתין מעומד בבית הכסא קבוע, שאז אינו יכול להניחן בראשו משום גזירה שמא יעשה בהן צרכיו, ולא לאוחזן בידו, הואיל ומשתין מעומד ואיכא ניצוצות, לכך נותנן לחבירו. ולכן כתב אחר כך: **ואם רוצה ליכנס לבית הכסא קבוע לעשות צרכיו**, רוצה לומר מיושב; דכשעושה צרכיו הוא יושב, דהשתא ליכא ניצוצות, יכול לאוחזן בידו (מהרל"ח). ועיין בט"ז ומגן אברהם. הערה ב: ולי נראה שרבינו לא חילק, משום שכבר דקדק בלשונו וכתב: **אם אוחזן בידו, אסור להשתין בהן מעומד**, דממילא משמע דכל שהוא יושב שרי, ולכן דקדק לכתוב כן, להורות דכל שעומד - אסור אף בבית הכסא קבוע, וכל שיושב - שרי אף בבית הכסא עראי. ובגמרא דמחלק בין קבוע לעראי, היינו משום דסתמא דמילתא דבקבוע הוא יושב, ובעראי הוא עומד; אבל אין הכי נמי דאם עומד בקבוע דאסור, או אם יושב בעראי או בעפר תיחוח דשרי (מהרל"ח).

סימן מד

אסור שנה בתפלין

הערה א: לפי פירוש רש"י דקיימא הכא, אין צריך בשינת עראי פריסת סודר. וצריך לומר דלחומרא בעלמא נקטיה, שלא יהא בגילוי הראש. או אפשר דסבירא ליה כחומרא דרש"י וכחומרא דהרמב"ם, כחומרא דרש"י, דבאוחזן בידו בין קבע בין עראי אסור; כחומרא דהרמב"ם, דבשינת עראי בעי פריסת סודר. והא דלא הביא רבינו בהניחן אצל מראשותיו דבין קבע בין עראי שרי, משום דמילתא דפשיטא הוא (מהרל"ח).

סימן מה

דין תפלין בבית הקברות ובית המרחץ
הלכות ברכות השחר ושאר ברכות

סימן מו

הלכות ברכות השחר ושאר ברכות

הערה א: מה שסיים הבית יוסף: ומפני שהתרנגול מבין גם כן קורין לתרנגול שכוי, ליתא ברא"ש, אלא דברי הרא"ש שלפנינו כדברי הרב רבינו יונה והטור. ובבית יוסף משמע שדברי הרא"ש מחולקים מדברי הר רבינו יונה:הערה ב: ברא"ש שלפנינו ליתא, ואדרבה הוא מעתיק הנוסחא "ברוך אתה ה' גומל" וכו'. ואם נימא שהוא רא"ש אחר, מכל מקום תמוה, דעל כל פנים היה לו להרב בית יוסף להביא גם דעת הרא"ש אביו לסיוע הטור:

סימן מז

דיני ברכת התורה

הערה א: כן הוא גירסת הרי"ף והרא"ש. אבל בש"ס, סתמא דגמרא קאמר "הילכך":הערה ב: בספרי הטור שלפנינו היה כתוב סעיף זה בסימן שאחר זה, ואין שם מקומו, לכן ציינתיו פה:

סימן מח

(אומרים פרשת התמיד ו) פסוקי קרבן שבת אומרים אצל פרשת התמיד.

סימן מט

שיכול לומר קריאת שמע בעל פה

סימן נ

טעם למה אומרים משנת איזהו מקומן

סימן נא

דיני תפלה מן ברוך שאמר עד ישתבח

הערה א: לקמן סימן ס"ו יתבאר פירושו של "מפני היראה" (מוהרל"ח).

סימן נב

דין מי ששהה לבוא לבית הכנסת עד ישתבח

סימן נג

דין מי הראוי לירד לפני התבה

הערה א: לשיטתיה אזיל, שפסק לקמן סימן ס' לומר בשחרית "אהבת עולם". אבל מכל מקום הוא תמוה, כיון דבגמרא איתא להדיא "אהבה רבה", לא הוה ליה למנקט "אהבת עולם". והיא גופא תמוה, כיון דסתמא דגמרא נקט "אהבה רבה", למה פסקו הרי"ף ורמב"ם לומר "אהבת עולם"? ואפשר לומר דסבירא להו, דכיון דשמואל הוא מאריה דשמעתיה דהכא שאנשי משמר היו מברכין ברכה שניה, לכך נקטו בלשונם "אהבה רבה", דשמואל הכי סבירא ליה לעיל; אבל לפי האמת נקטינן לומר "אהבת עולם". ומצאתי און לי בדברי הרי"ף עלה הך מימרא דלעיל, השכים לשנות וכו' עיין שם. הערה ב: גירסת הגמרא: מר זוטרא בר טוביה ואמרי לה אמר רב חמא אמר רבי אלעזר. והרי"ף גורס: אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רבי אחר אמר רבי אלעזר. הערה ג: צריך לומר, מה שפסק לקמן בסימן נ"ה דגובין חציו לפי ממון כו', היינו בשכר החזנות של ראש השנה ויום כיפור; דאילו בשכר החזנות של כל השנה הא פסק להדיא בשולחן ערוך בסימן זה שפורעים מקופת הקהל כו', לפי שאין יד העני משגת כהעשיר. וברכי משה הנדפס בפני עצמו לא הזכיר כלל מזה שהבית יוסף פסק כן להלכה.

סימן נד

דינים השיכים לישתבח

סימן נה

דיני קדיש

הערה א: נראה דמשום הכי דייק רבינו לכתוב "ממנו ולחוץ" ולא כתב "מן המשקוף ולחוץ", לומר דכל שחוץ מפנימי של משקוף, דהיינו המשקוף עצמו וכל שחוץ ממנו הוי בכלל חוץ. וטעמו, דהואיל ולא נתקדש בירושלים האגף עצמו, דהיינו המשקוף, על כרחך לא הוי כלפנים, דאי כלפנים הוי, אף אם לא נתקדש בפני עצמו - הא הוי בכלל קדושת פנים ולא שייך לחלקו לעצמו. אלא על כרחך לומר דלא הוי בכלל פנים, רק שבעזרה נתקדש בפני עצמו; ובירושלים לא נתקדש, מפני מצורעין. ולכן לעניין תפילה נמי לא הוי כלפנים. ועוד, דבנדרים בפרק הנודר מן הירק (דף נו) תנן: הנודר מן הבית אינו אסור אלא מן האגף ולפנים, אבל האגף עצמו מותר, דאינו מכלל בית, וכמו שפסק רבינו ביורה דעה סימן רי"ו; והוא הדין לתפילה, דמשקוף עצמו אינו כלפנים (מהרל"ח):^ באגור איננו. ובסימן קקמ"ח כותב את דברי ההגהות מיימוניות, ראה כאן.

סימן נו

דין ענית הקדיש על ידי הקהל

הערה א: רוצה לומר, לפי מה שפירשתי בסמוך בשם ר"י - אתי שפיר, שאומרים אותו בלשון תרגום כדי שיבינו עמי הארץ. אבל השתא דפירשתי ד"שמיה רבא" הוא שם יה רבא, ליכא למימר הכי, דהא העם לא יבינו שם יה; לכך צריך לומר עם אחר (מהרל"ח). הערה ב: עיין דרישה, ו. הערה ג: רוצה לומר, "דאמירן בעלמא". הערה ד: רוצה לומר, שכתב: יתברך וכו' וכורע, ויתעלה וכו' וכורע, וזהו אינו מדוקדק. ועיין בדרישה שהשיג עליו, ולפי מה שכתבתי אין כאן השגה; ולפי גרסתו בטור, ודאי אתי שפיר. ועיין בב"ח דכתב ב' נוסחאות נכונים. הערה ה: פירוש, דכתיב במלאכי א': "כי ממזרח שמש עד מבואו גדול **שמי** בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש **לשמי** ומנחה טהורה כי גדול **שמי** בגוים אמר ה' צבאות". ורוצה לומר, דכתיב ד' פעמים "שמי", ו"ה' צבאות" הרי ה'. ואפשר משום ד"צבאות" אינו אלא כינוי, לכן הכריעה החמישית שהיא כנגדו אינה אלא רשות (מהרל"ח). הערה ו: "כי דבר ה' אליך", והוא פסוק בשופטים ג'.

סימן נז

דין ברכו ועניתו
הלכות קריאת שמע

סימן נח

הלכות קריאת שמע וברכותיה

הערה א: יש להביא קצת ראיה לדיעה זו מגמרא ברכות (ג:), שית דליליא תרתי דיממא כו' עיין שם. ומיהו לא תקשי לאידך פיסקא שסוברים עד סוף ג' שעות, דיש לומר דסבירא להו כמו שכתב הב"ח, דאחר ב' שעות עומדין ואף על פי כן שוהין בלבישתן עד סוף שעה ג'. על כל פנים מזה יש תשובה למה

שהשיג המגן אברהם (בס"ק ה) [צ"ל בסעיף ה, או בס"ק ו] על הרמב"ן עיין שם, דהא חזינן הכא דשינה לאו דווקא, דאם לא כן סתרו דברי הגמרא אהדדי:הערה ב: כל עין רואה יראה וישפוט שאין הדרכי משה חולק על מהר"י אבוהב בפירושו, אלא עיקר השגתו הוא שהדברים פשוטים ואינו צריך להאריך כל כך בקושיא ותירוץ. ולכן לא הבנתי מה שכתב המגן אברהם בס"ק ב שהדרכי משה כתב שאין הפירוש כדברי מהר"י אבוהב, עיין שם:הערה ג: ולפי זה נסתלקה הקושיא שהקשה השלטי גבורים בפרק קמא דברכות דברי הרא"ש והטור אהדדי:הערה ד: נראה דרוצה לומר שאם הוא רגיל לעשות כן, אפילו בדיעבד לא יצא. ולמדו רבינו מהא דתניא ביומא (לז:), הקורא עם אנשי משמר, לא יצא, מפני שהן מקדימין. ואנש משמר בוודאי לאחר עלות השחר היו קורין, ואפילו הכי קתני: הקורא עמהן לא יצא. אלא על כרחך לומר, דהיינו במי שרגיל לקרות לכתחילה לאחר עלות השחר. והכי מפרש רשב"א לחד שינויא. אבל אין דעת רבינו כמו שהבין הבית יוסף, שלכתחילה לא יהא רגיל; דאם כן, מאי לישנא ד"לא יהא רגיל"? הא אפילו פעם אחת אין לקרות לכתחילה לאחר עלות השחר. אלא על כרחך כדפרישית (מהרל"ח). גם הב"ח כיוון לדבריו אלו:הערה ה: או אפשר דאתי לאשמעינן דאפילו נאנס אין לו שכר כקורא בזמנה (מהרל"ח):

סימן נט

דין ברכה ראשונה ביוצר

הערה א: הב"י הרבה להקשות בדברי רבינו, ולדעתו דברי רבינו מעורבים ומסופקים. ולי נראים דברי רבינו כפשטן, כי דעת רבינו, אף על פי שאמר בברייתא זו: "זה הכלל, הכל הולך אחר החיתום", דמשמע שאם סיים בשחרית "יוצר המאורות" יצא אף שהתחיל "במעריב ערבים", שרוצה לומר דנזכר מיד ואמר "יוצר אור" גם כן. דאם לא כן, אף אם סיים "יוצר המאורות", לא הוי החתימה מעין פתיחה. וזה שאמר רבינו: "אבל אם לא סיים כדין", כלל בזה ב' דברים: או שסיים "מעריב ערבים", הוי שלא כדין, כיון שהיא שחרית; או שסיים "יוצר המאורות", והתחיל רק ב"מעריב ערבים", דהוי גם כן שלא כדין, משום דלא הוי החתימה מעין פתיחה; לעולם אינו יוצא, עד שיתחיל ב"מעריב ערבים ויוצא אור" ויסיים ב"יוצר המאורות". ומה שכתב: **או שאמר** כו' **אשר בדברו** כו' **וגם סיים מעריב** כו', אינו רוצה לומר דאם לא התחיל "אשר בדברו" רק ב"יוצר אור" שיצא, כפי שהבין הב"י; דאדרבה, אז פשיטא דלא יצא, דלא הוי החתימה מעין הפתיחה. אלא אפילו אם התחיל גם כן "אשר בדברו מעריב ערבים", דהוי החתימה שפיר מעין הפתיחה, אפילו הכי לא יצא, הואיל וחתם ב"מעריב ערבים" והוא שחרית, והויא לה החתימה שלא כדין. ואף על גב דכל זה נשמע מכלל דבריו שכתב למעלה: "**אבל אם לא סיים כדין**", לפי מה שביארתי לעיל, מכל מקום בא להשמיענו שאף אם התחיל ב"יוצר אור" ואחר כך אמר "מעריב ערבים" וגם סיים "מעריב ערבים", דהוי "מעריב ערבים" דפתיחה וחתימה סמוכים להדדי, דעדיף ממה שכתב למעלה שאם התחיל "מעריב ערבים" ואחר כך אמר "יוצר אור" וסיים "מעריב ערבים" דלא יצא, משום דהפסיק בין "מעריב ערבים" דפתיחה ל"מעריב ערבים" דחתימה

ב"יוצר אור", וכאן לא הפסיק, אפילו הכי לא יצא, הואיל וסיים "מעריב ערבים" שלא כדין, כיון שהוא שחרית. וכן קא משמע לן נמי שאם סיים "יוצר המאורות" שהוא יצא, אף על פי שהוא הפסיק ב"מעריב ערבים" בין "יוצר אור" דפתיחה ל"יוצר המאורות" דחתימה. (מכ"ש) [צ"ל משא"כ, מה שאין כן] למעלה, שאמר "מעריב ערבים ויוצר אור" וסיים "יוצר המאורות", שאין הפסק בין "יוצר אור" דפתיחה ל"יוצר המאורות" דחתימה, וכאן הרי הפסיק. קא משמע לן דאפילו הכי יצא, כיון שסיים כדין. והשתא דברי רבינו עולין כהוגן ואין בהם שום קושיא כלל (מהרל"ח). ועיין דרישה וב"ח וט"ז ס"ק א'. הערה ב: (מה:) ושם נקט, "הרי זה מגונה". ובירושלמי, הביאו הרי"ף והרא"ש פרק שלשה שאכלו, נקט "הרי זה בור".

סימן ס

דין ברכות לקריאת שמע ואם צריכים כונה

הערה א: המעיין יראה שהוא ראיה לסתור, דמדנקט "אין מעכבות זו את זו" דווקא, הא לא אמרן כלל מעכבות. וכתב הפרישה דטעות סופר הוא, דצריך להיות "אין מעכבות" סתם, וכן צריך להגיה בהרא"ש, וכן הוא בירושלמי בהדיא. גם התוס' ברכות ריש דף יג: הביאו הירושלמי, ולא הזכירו "זו את זו". הערה ב: ואפשר ליישב דברי רבינו, דרוצה לומר: אף על גב דמשמע מתניתין דהיה קורא, אף על פי שלא בירך כלל יצא, מכל מקום מפרש רב האי גאון דצריך לברך הברכות אחר כך, והא דקאמר בירושלמי: זאת אומרת ברכות אינן מעכבות, רוצה לומר: סדרן אינו מעכב, דהא לא בירך כלל לפניה - יכול הוא לברך כל הברכות לאחריה, שמע מינה דסדרן אינו מעכב (מהרל"ח). וכן כתב הפרישה. ועיין מה שכתב הב"ח בזה. והט"ז כתב דטעות סופר הוא בטור, וצ"ל: אלא לעניין זה קאמר בגמרא שאינן מעכבות, שאם שנה הסדר לומר ראשונה לבסוף ושנייה תחילה אינו מעכב; וההיא דירושלמי מיירי דווקא ביחיד, אבל בציבור מעכבין, עד כאן.

סימן סא

דין כמה צריך לדקדק ולכון בקריאת שמע

הערה א: עיין בב"ח שיישב זה, ד"לעולם ועד" לתיבה אחת קא חשיב. הערה ב: בגמרא שלפנינו איתא "רבה", וכן לקמן: "ההוא דנחית לקמיה דרבה, שמעיה רבה". אבל הרי"ף ורא"ש גורסין בכל עניין זה "רבא". הערה ג: גירסת הרי"ף ורא"ש "דרבי חייא בר אבא". ולענ"ד הוא הנכון, דהא רבי ירמיה חבירו של רבי זירא, ורבי זירא תלמיד דרב יהודה הוי, כמו שכתבו התוספות בחולין (יג:) ד"ה בעי מיניה, והוא היה זמן רב אחר רבי, והאיך שייך למימר "יתיב קמיה", דמשמע דתלמידו הוי? אבל אי גרסינן "רבי חייא בר אבא" אתי שפיר, דרבי חייא בר אבא היה תלמיד דרבי יוחנן כדאיתא בברכות (לח:): רבי חייא בר אבא דייק וגמר כו'; ובאותו זמן היה גם רבי זירא, כדמשמע התם. הערה ד: הפרי חדש הביא בשם הירושלמי דמגילה (פ"ב וצ"ל) פרק ד' על מתניתין ד"מודים מודים משתקין אותו" (ירושלמי

מגילה ד י), איתא להדיא התם: האומר "אמן אמן" כאומר "שמע שמע", ונסתלקה קושיית הב"י על ספר אהל מועד. וכן כתב הגאון בעל המחבר ספר קרבן העדה, ועיין עוד מה שכתב בזה. הערה ה: עיין במגן אברהם ס"ק ט.

סימן סב

מי שלא דקדק בקריאת שמע או לא השמיע לאזנו

הערה א: הב"ח כתב דט"ס הוא בכלבו, דהרי"ף כתב דברים אלו רק בתפילה, וכמו שכתב הטור לקמן סימן קא. הערה ב: רבינו דקדק בדבריו וכתב: **לצאת ידי קריאה**, רצה בזה לאפוקי לעניין מבואות המטונפות ובית המרחץ ובית הכסא, דבאלו אסור להרהר כמו לקרות. והטעם מבואר בגמרא פרק שואל (קג:), דאמרינן: "ממצוא חפצך ודבר דבר", דיבור אסור, הרהור מותר. ופריך: והא אמר ר' יוחנן, בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ובית הכסא, אלמא הרהור כדיבור? ומשני: התם משום דכתיב "והיה מחניך קדוש" וליכא, כלומר: הא דאסר ר' יוחנן הרהור, לאו משום דכתיב "ולא יראה בך ערות דבר" היא, אלא משום דכתיב: "והיה מחניך קדוש", משמע אפילו בהרהור (מהרל"ח):

סימן סג

לישב בשעת קריאת שמע ושלא יישן

סימן סד

דין הטועה בקריאת שמע

סימן סה

הנכנס לבית הכנסת ומצא צבור קוראין קריאת שמע או שהפסיק בשעת הקריאה,

סימן סו

באיזה מקום יכול להפסיק ובאיזה מקום לא יפסיק

סימן סז

דין ספק אם קרא קריאת שמע

סימן סח

שלא להפסיק בפיוטין

סימן סט

דין פורס על שמע

סימן ע

מי הם הפטורים מקריאת שמע

סימן עא

אבל והעוסקים במת פטורים מקריאת שמע

סימן עב

דין נושאי המטה והמנחמים והמלוין

סימן עג

הישן עם אשתו ובניו איך יתנהג

סימן עד

שלא לברך כשאיבריו רואין את הערוה

סימן עה

להזהר מגלוי שער וקול אשה בשעת קריאת שמע וכן שלא לקרותה כנגד הערוה,

סימן עו

להזהר מצואה בשעת קריאת שמע

סימן עז

שלא לקרות כנגד מי רגלים

סימן עח

מי שנצטרך להטיל מים בשעת קריאה

סימן עט

מי שנזדמן לו צואה בשעת קריאה

סימן פ

מי שאינו יכול להשמר מהפיח

סימן פא

דין צואת קטן

סימן פב

דין צואה יבשה

סימן פג

דיני בית הכסא בקריאת שמע

סימן פד

אם מתר לקרות במרחץ

סימן פה

באיזה מקומות אסור לקרות קריאת שמע

סימן פו

צריך להרחיק מן מים סרוחים

סימן פז

כמה צריך להרחיק בשעת קריאת שמע מן גרף של רעי

סימן פח

בעל קרי מתר בקריאת שמע
הלכות תפילה

סימן פט

הלכות תפלה וזמנה

סימן צ

מקום הראוי להתפלל. ולהתפלל עם הצבור ודין ההולך בדרך

סימן צא

שיאזר מתניו ויכסה ראשו בשעת תפלה

סימן צב

הנצרך לנקביו ודין רחיצה לתפלה ושאר הכנות לתפלה

סימן צג

קדם שיתפלל צריך לשהות

סימן צד

צריך לכון נגד ארץ ישראל, ודין הרוכב או יושב בספינה

סימן צה

כוון איבריו בשעת תפלה

סימן צו

שימנע כל הטרדות כדי שיכון

סימן צז

שלא יגהק ושלא יפהק בשעת התפלה

סימן צח

צריך שיהיה לו כונה בתפלתו

סימן צט

דין שתוי ושכור לתפלה

סימן ק

תפלת המועד צריך לסדר

סימן קא

שצריך לכון בכל הברכות, ושיכול להתפלל בכל לשון

סימן קב

שלא להפסיק כנגד המתפלל

סימן קג

מי שנזדמן לו רוח בתפלתו או עטוש

סימן קד

שלא להפסיק בתפלה

סימן קה

דין המתפלל ב' תפלות

סימן קו

מי הם הפטורים מתפלה

סימן קז

המספק אם התפלל, ודין תפלת נדבה

סימן קח

מי שלא התפלל לסבת טעות, או אנס או במזיד

סימן קט

דין איך יתנהג היחיד לכון בתפלתו עם הצבור

סימן קי

היוצא לדרך, ופועלים מה יתפללו, וסדר תפלת הדרך ובית המדרש

סימן קיא

דין סמיכות גאלה לתפלה

סימן קיב

שלא להפסיק לא בשלשה ראשונות ולא בשלשה אחרונות

סימן קיג

דיני הכריעות בי"ח ברכות

סימן קיד

דין הזכרת הרוח וגשם וטל

סימן קטו

טעם ברכת אתה חונן

סימן קטז

פרוש ברכת רפאנו

סימן קיז

דיני ברכת השנים

סימן קיח

חתימת ברכת השיבה

סימן קיט

דין הרוצה להוסיף בברכות

סימן קכ

שראוי לומר רצה בכל תפלה

סימן קכא

דיני מודים

סימן קכב

דינים השיכין בין י''ח ליהיו לרצון

סימן קכג

דיני הכריעות בסיום י''ח ברכות

סימן קכד

דין הנהגת שליח צבור בי''ח הברכות, ודין ענית אמן

סימן קכה

דיני קדשה

סימן קכו

דין שליח צבור שטעה

סימן קכז

דין מודים דרבנן
הלכות נשיאת כפים ונפילת אפים

סימן קכח

דיני נשיאת כפים ואיזה דברים הפוסלים בכהן

סימן קכט

באיזה תפלות נושאים כפים

סימן קל

רבונו של עולם שאומרים בשעת נשיאת כפים
הלכות נפילת אפים

סימן קלא

דיני נפילת אפים

סימן קלב

דיני קדשת ובא לציון

סימן קלג

דין ברכו בשבת

סימן קלד

סדר והוא רחום, והגבהת התורה
הלכות קריאת ספר תורה

סימן קלה

סדר קריאת התורה ביום ב' וה'

סימן קלו

מי הם הנקראים לספר תורה בשבת

סימן קלז

כמה פסוקים צריכים לקרא לכל אחד

סימן קלח

שלא לשיר בפרשה פחות מג' פסוקים

סימן קלט

סדר קריאת התורה וברכותיה

סימן קמ

דיני הפסק בברכת התורה

סימן קמא

דיני קורא והמקרא

סימן קמב

דין מי שקרא וטעה, ובמקום שאין שם מי שיודע לקרות בדיוק

סימן קמג

דין אם נמצאת ספר תורה מטעה, ויתר דיני הספר

סימן קמד

שלא לדלג בתורה מענין לענין, ודיני ההפטרה

סימן קמה

דיני המתרגמין

סימן קמו

שלא לדבר בשעת הקריאה

סימן קמז

דיני גלילת ספר תורה

סימן קמח

שלא יפשיט שליח צבור התבה

סימן קמט

שהצבור לא יצאו מבית הכנסת עד שיצניע ספר תורה
הלכות בית הכנסת

סימן קנ

בנין בית הכנסת, ושיהיה גבוה

סימן קנא

דיני קדשת בית הכנסת

סימן קנב

שלא לסתר שום בית הכנסת

סימן קנג

דיני בנין בית הכנסת

סימן קנד

דיני תשמיש קדושה ונרות בית הכנסת

סימן קנה

לילך מבית הכנסת לבית המדרש
הלכות משא ומתן

סימן קנו

סדר משא ומתן
הלכות נטילת ידים

סימן קנז

דיני זמן קביעות סעודה

סימן קנח

דיני נטילת ידים לסעודה

סימן קנט

באיזה כלי נוטלין הידים, וכיצד יבואו המים לידיו

סימן קס

איזו מים כשרים ואיזו פסולים לנטילה

סימן קסא

דיני חציצה בנטילה

סימן קסב

הגבהה ושפשוף הידים בנטילה

סימן קסג

דין מי שאין לו מים, והמאכיל לאחרים

סימן קסד

שיכול להתנות על הנטילה

סימן קסה

דין העושה צרכיו ורוצה לאכל
הלכות בציעת הפת

סימן קסו

דין הפסקה בין בציעה לנטילה

סימן קסז

מקום וזמן הבציעה, ומי הוא הבוצע

סימן קסח

על איזה מיני פת מברכין
הלכות דברים הנוהגים בסעודה

סימן קסט

דין שמש הסעדה

סימן קע

דברי מוסר שינהג אדם בסעדה

סימן קעא

שלא לנהג בזיון באכלין

סימן קעב

מי שהכניס אכלין ומשקין לפיו בלא ברכה

סימן קעג

דין מים אמצעיים

סימן קעד

דין ברכת היין בסעדה

סימן קעה

דיני ברכת הטוב והמטיב על היין

סימן קעו

שהפת פוטר את הפרפרת

סימן קעז

דברים הבאים בתוך הסעדה ואחר הסעדה מה דינם

סימן קעח

איזה דברים קרויים הפסק בסעדה

סימן קעט

איזה דברים קרויין הסח הדעת בסעדה שצריך לחזר ולברך

סימן קפ

דיני פרורי הפת
הלכות מים אחרונים

סימן קפא

דיני מים אחרונים
הלכות ברכת המזון

סימן קפב

דין כוס ברכת המזון, ושלא יהא פגום

סימן קפג

המברך איך יתנהג בכוס של ברכת המזון

סימן קפד

לקבע ברכה במקום סעדה, ועד כמה יכול לברך מי ששכח ולא ברך

סימן קפה

לברך ברכת המזון בקול רם, ויתר פרטים בברכת המזון

סימן קפו

אם נשים וקטנים חיבים בברכת המזון

סימן קפז

דיוקים בנסח ברכת המזון

סימן קפח

נסח ברכה ג', ודיני ברכת המזון בשבת, והטועה בברכת המזון

סימן קפט

נסח ברכה רביעית ודיניה

סימן קצ

שתית היין אחר הברכה ודיניו

סימן קצא

אם הפועלים מחיבים לברך

סימן קצב

ברכת זמון בג' או בעשרה

סימן קצג

אם מצטרפין לזמון אם לאו

סימן קצד

שלשה שאכלו כאחד ונפרדו, לענין הזמון מה דינם

סימן קצה

חבורות שאוכלים בהרבה מקומות מה דינם

סימן קצו

מי שאכל דבר אסור אם מצטרף לזמון

סימן קצז

דין צרוף לזמון שלשה או עשרה

סימן קצח

אחד נכנס אצל שלשה שאכלו

סימן קצט

על מי מזמנים ועל מי אין מזמנים

סימן ר

דין המפסיק כדי לברך

סימן רא

מי הוא המברך
הלכות ברכת הפירות ושאר ברכות

סימן רב

דיני ברכת פרות האילן

סימן רג

דיני ברכת פרות הארץ

סימן רד

דיני הברכות ליתר מאכלים

סימן רה

ברכת ירקות

סימן רו

דיני הפסק וטעות בברכת הפרות

סימן רז

דין ברכה אחרונה על הפרות

סימן רח

דין ברכה מעין ג' אחרי (ה' מיני) פרות וה' מיני דגן

סימן רט

דיני טעות וספק בברכת היין

סימן רי

האוכל פחות מכזית מה דינו

סימן ריא

דיני קדימה בברכת הפרות

סימן ריב

שהעקר פוטר הטפל

סימן ריג

מי שיצא (אם) מוציא אחרים

סימן ריד

בכל ברכה צריך להיות שם ומלכות

סימן רטו

ענית אמן אחר הברכות
הלכות ברכת הבשמים

סימן רטז

דיני ברכת הריח

סימן ריז

ברכת הבשמים והמגמר
הלכות ברכת הניסים

סימן ריח

ברכות הנעשים על הנסים
הלכות ברכות ההודאות

סימן ריט

ברכת הודאות היחיד

סימן רכ

הטבת חלום ותעניתו

סימן רכא

ברכת הודאת הגשמים

סימן רכב

ברכת הודאת הטוב והרע

סימן רכג

מי שילדה אשתו, ומת מורישו, ובנה בית חדש, וקנה כלים חדשים מה מברך,
הלכות ברכות

סימן רכד

דיני ברכות פרטיות

סימן רכה

דיני ברכת שהחינו

סימן רכו

הרואה פרחי האילן מה מברך

סימן רכז

ברכת הזקים

סימן רכח

ברכת ימים ונהרות הרים וגבעות

סימן רכט

ברכת הקשת וחמה בתקופתה

סימן רל

דין קצת ברכות פרטיות

סימן רלא

שכל כונותיו יהיו לשם שמים
הלכות תפילת המנחה

סימן רלב

דברים האסורים לעשות בשעת המנחה

סימן רלג

זמן תפלת המנחה

סימן רלד

הרוצה להתפלל מנחה גדולה ומנחה קטנה
הלכות קריאת שמע ותפילה של ערבית

סימן רלה

זמן קריאת שמע של ערבית

סימן רלו

דין ברכות קריאת שמע של ערבית

סימן רלז

סדר תפלת ערבית

סימן רלח

לקבע עתים לתורה בלילה

סימן רלט

דין קריאת שמע על מטתו
הלכות צניעות

סימן רמ

איך יתנהג האדם בתשמיש מטתו

סימן רמא

שלא להשתין ערם בפני מטתו
הלכות שבת

סימן רמב

להזהר בכבוד שבת

סימן רמג

דין המשכיר שדה ומרחץ לעכו"ם

סימן רמד

איזה מלאכות יכול העכו"ם לעשות בעד הישראל

סימן רמה

ישראל ועכו"ם שתפין, איך יתנהגו בשבת

סימן רמו

דיני השאלה והשכרה לעכו"ם בשבת

סימן רמז

דין אינם יהודי המביאים כתבים בשבת

סימן רמח

דין המפליג בספינה וההולך בשירא בשבת

סימן רמט

דינים השיכים לערב שבת

סימן רנ

הכנת הסעדות לשבת

סימן רנא

שלא לעשות מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה

סימן רנב

מלאכות המתרים והאסורים להתחיל בערב שבת כדי שיהיו נגמרים בשבת,

סימן רנג

דין כירה ותנור לתן עליה הקדרות בערב שבת

סימן רנד

דיני תבשילין המוכנים מערב שבת כדי להגמר בשבת

סימן רנה

הכנת האש קדם הכנסת שבת

סימן רנו

ששה תקיעות שהיו תוקעין בערב שבת

סימן רנז

דיני הטמנת חמין

סימן רנח

שמתר להשים ערב שבת דבר קר על קדרה חמה

סימן רנט

כמה דיני הטמנה וטלטולם

סימן רס

דיני הכנסת שבת

סימן רסא

זמן הדלקת נרות לשבת

סימן רסב

לקדש השבת בשלחן ערוך ובכסות נקיה

סימן רסג

מי ומי המדליקין, ואם טעו ביום המענן

סימן רסד

דיני הפתילה והשמן

סימן רסה

דין כלים הנתנים תחת הנר

סימן רסו

דין מי שהחשיך לו בדרך

סימן רסז

דיני התפלה בערב שבת

הערה א: **דאמר רבי יוסי** — כך היה הגירסא בטורים ישנים. וכבר הגיה הב"ח שצ"ל **ואמר**, דהך עיולי יומא היא ראיה בפני עצמה כדאיתא בפסחים. הערה ב: **ותמיהני על רבינו** וכו' — ואין זה מן התימה,

דכך הוא דרכו בחיבורו, כשכותב דבר בשם התוספות או הר"י ורבינו תם, אינו כותבו בשם הרא"ש (ב"ח). הערה ג: **דשכיחי מזיקין** — ואף על גב דכתב הטור לעיל שאין חותמין "שומר עמו" כו' משום דבשבת אין צריכין שמירה, היינו דווקא בעיר אין צריכין שמירה משום פגעים רעים, אבל בשדה משום מזיקים ודאי בעי שמירה (דרישה).

סימן רסח

דין הטועה בתפלת השבת

סימן רסט

דין הקדוש בבית הכנסת
סימן ער - לומר משנת במה מדליקין

סימן רעא

דיני קדוש על היין
סימן ערב - על איזה יין מקדשים

סימן רעג

שיהיה הקדוש במקום סעדה

סימן רעד

דיני בציעת הפת בשבת
סימן ערה - דברים האסורים לעשות לאור הנר בשבת

סימן רעו

דיני נר שהדליק עכו"ם בשבת

סימן רעז

שלא לגרם כבוי הנר

סימן רעח

שיכול לכבות הנר בשביל החולה

סימן רעט

דיני טלטול הנר בשבת

סימן רפ

תשמיש המטה בשבת

סימן רפא

שלא יכרע ב'ולך אנחנו מודים, '

סימן רפב

קריאת התורה והמפטיר בשבת

סימן רפג

למה אין מוציאין שני ספרי תורות בשבת

סימן רפד

דיני הפטרה וברכותיה

סימן רפה

לקרא הפרשה שנים מקרא, ואחד תרגום

סימן רפו

דיני תפלת מוסף בשבת

סימן רפז

נחום אבלים ובקור חולים בשבת

סימן רפח

דין (תענית ודין) תענית חלום בשבת

סימן רפט

סדר סעדת שחרית של שבת

סימן רצ

בשבת ישלים מאה ברכות בפרות

סימן רצא

דין שלש סעדות

סימן רצב

דין תפלת מנחה בשבת

סימן רצג

דיני ערבית במוצאי שבת

סימן רצד

דיני הבדלה בתפלה

סימן רצה

הבדלה שעושה שליח צבור

סימן רצו

דיני הבדלה על היין

סימן רצז

דיני בשמים להבדלה
סימן רחצ - דיני נר הבדלה

סימן רצט

שלא לאכל ולא לעשות שום מלאכה קדם שיבדיל

סימן ש

שיסדר שלחנו במוצאי שבת

סימן שא

באיזה כלים מתר לצאת בשבת ואיזה מהם אסורים

סימן שב

דיני נקוי וקפול הבגדים בשבת

סימן שג

דיני תכשיטי אשה
סימן דש - על איזה עבד מצוה על שביתתו

סימן שה

במה בהמה יוצאה בשבת

סימן שו

באיזה חפצים מתר לדבר בשבת

סימן שז

דיני שבת התלוים בדבור

סימן שח

דברים המתרים והאסורים לטלטל בשבת

סימן שט

טלטול על ידי דבר אחר אם מתר בשבת

סימן שי

דיני מקצה בשבת

סימן שיא

דיני מת בשבת ושאר טלטול מן הצד

סימן שיב

הנצרך לנקביו במה מקנח בשבת

סימן שיג

טלטול דלת וחלון והמנעול בשבת

סימן שיד

דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת

סימן שטו

דברים האסורים משום אהל בשבת

סימן שטז

צידה האסורה ומתרת בשבת (ושלא ישפשף הרק)

סימן שיז

דין קשירה ועניבה בשבת

סימן שיח

דין המבשל בשבת

סימן שיט

דין הבורר בשבת

סימן שכ

דיני סחיטה בשבת

סימן שכא

דיני תולש בשבת ודין טוחן ודיני תקוני מאכל או מעבד ולש

סימן שכב

דין נולד בשבת

סימן שכג

דיני השאלה וקנין צרכי שבת והדחת הכלים ותקונן וטבילתן בשבת

סימן שכד

דין הכנת מאכל לבהמה לשבת

סימן שכה

עכו"ם שעשה מלאכה בעד ישראל

סימן שכו

דיני רחיצה בשבת

סימן שכז

דיני סיכה בשבת

סימן שכח

דין חולה בשבת

סימן שכט

על מי מחללין שבת

סימן של

דיני יולדת בשבת

סימן שלא

דין מילה בשבת

סימן שלב

שלא לילד הבהמה בשבת

סימן שלג

שלא לפנות אוצר בשבת

סימן שלד

דיני דלקה בשבת

סימן שלה

דין חבית שנשברה

סימן שלו

אם מתר לילך על גבי העשבים, וכן באילן

סימן שלז

דין כבוד הבית ודבר שאינו מתכון

סימן שלח

דברים האסורים בשבת משום השמעת קול

סימן שלט

כמה דינים פרטיים הנוהגין בשבת

סימן שמ

כמה דינין מדברים האסורים בשבת כעין תולדות מאבות

סימן שמא

התר נדרים בשבת

סימן שמב

בין השמשות מתר לעשות דברים שאסרו חז"ל משום גזרה

סימן שמג

דיני קטן בשבת
סימן שדמ - דין ההולך במדבר בשבת

סימן שמה

דין ארבע רשיות בשבת

סימן שמו

דיני עירובין מן התורה

סימן שמז

על איזה הוצאה חיב מן התורה

סימן שמח

דין המושיט מרשות לרשות

סימן שמט

דין ארבע אמות ברשות הרבים

סימן שנ

דין המוציא ראשו ורבו מרשות לרשות

סימן שנא

דין המושיט ידו לצנור ברשות הרבים לשתות

סימן שנב

הקורא בספר ונתגלגל מרשות לרשות

סימן שנג

דיני זיזין ברשות הרבים

סימן שנד

דיני בור ואשפה ברשות הרבים

סימן שנה

דיני גזוזטרא ובית הכסא

סימן שנו

דין אמת המים העוברת בחצר

סימן שנז

דיני חצר פחות מד' אמות וביב

סימן שנח

דין איזה מקומות נקראים מקפים לדירה

סימן שנט

דין רחבה שאחורי הבתים

סימן שס

דין הקף מחצות לשבת

סימן שסא

דין גג הסמוך לרשות הרבים

סימן שסב

איזה מחצה קרויה מחצה לטלטל

סימן שסג

דיני מבוי ולחי

סימן שסד

דין מבוי המפלש ועשוי כנדל

סימן שסה

דין מבוי שנפרץ

סימן שסו

דין ערוב לחצר שהרבה בני אדם דרים בו

סימן שסז

אם אשה יכולה לערב

סימן שסח

דין אם אחר שערבו נתקלקל הערוב

סימן שסט

באיזה אופן מקנין הערוב

סימן שע

דיני שתוף בערוב

סימן שעא

כשאחד מבני חצר נפרד משם או מת

סימן שעב

דיני שתפי הדירות לערוב

סימן שעג

דין שתי גזזטראות בשתי עליות

סימן שעד

נסתם בשבת פתח או חלון במקום שערב בו

סימן שעה

מה הם הדברים השרוים בחצר שאינם אוסרים

סימן שעו

בור ובאר שבין שתי חצרות

סימן שעז

דין ב' עליות זו כנגד זו הפתוחות לחצר

סימן שעח

דין חצרות הפתוחות זו לזו

סימן שעט

דין חצרות ובתים ביניהם

סימן שפ

דיני בטול רשות

סימן שפא

דיני המבטל רשותו ועבר והוציא

סימן שפב

אם דירת עכו"ם מעכבת בערובו

סימן שפג

כשאין העכו"ם בבית אינו מעכב

סימן שפד

עכו"ם אכסנאי אם מעכב

סימן שפה

דין צדוקי ומומר בערוב

סימן שפו

דיני שתוף בערוב

סימן שפז

שתפין במבוי צריכין לערב בחצרות

סימן שפח

דין אם לא ערבו החצרות יחד וגם לא נשתתפו במבוי

סימן שפט

עכו"ם שיש לו חלון פתוח למבוי

סימן שצ

מבוי שצדו אחד עכו"ם וצדו אחד ישראל

סימן שצא

דין בטול רשות למי ששכחו לערב

סימן שצב

דיני ערובין לעיר

סימן שצג

דין ערוב ביום טוב שחל בערב שבת ודין בין השמשות לערב

סימן שצד

ספק ערוב מה דינו

סימן שצה

דיני ברכת ערוב
הלכות תחומין

סימן שצו

דין ארבע אמות שיש לכל אדם בשבת

סימן שצז

דין שביתת היחיד וכליו ומהלך אלפים אמה

סימן שצח

דין היאך מודדין אלפים אמה

סימן שצט

במה מודדין התחומין ומקום המדידה ומי הוא המודד

סימן ת

מי שישב לו בדרך לנוח ולא ידע אם הוא בתחום אם לאו

סימן תא

מי שישן בדרך וחשכה לו, קונה אלפים אמה לכל רוח

סימן תב

דין חריץ מים בין שני תחומין

סימן תג

דין בקעה שהקיפוה עכו"ם

סימן תד

דין אם יש תחומין למעלה מעשרה טפחים

סימן תה

דין היוצא חוץ לתחום

סימן תו

מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעת

סימן תז

מי הם שיכולין לילך חוץ לתחום
הלכות עירובי תחומין

סימן תח

דין הנחת הערוב וקנית השביתה

סימן תט

דין מקום נתינת הערוב

סימן תי

דין המחזיק בדרך כדי לקנות שביתה

סימן תיא

מי שהיה ביתו במזרח ונתן הערוב במערב

סימן תיב

דין החולק ערובו

סימן תיג

דין המערב לרבים

סימן תיד

שלא לערב אלא לדעתו

סימן תטו

שלא לערב ערובי תחומין אלא לדבר מצוה

סימן תטז

דין ערובי תחומין ביום טוב שחל להיות סמוך לשבת
הלכות ראש חודש

סימן תיז

הלכות ראש חדש

סימן תיח

דין תענית בראש חדש

סימן תיט

מצוה להרבות בסעדה בראש חדש

סימן תכ

אם הנשים רשאות לקונן בראש חדש

סימן תכא

קריאת ובראשי חדשיכם בפסוקי דזמרה

סימן תכב

סדר התפלה והלל בראש חדש

סימן תכג

סדר קריאת התורה בראש חדש

סימן תכד

דין הזכרת יעלה ויבא בברכת המזון

סימן תכה

דיני ראש חדש שחל להיות בשבת

סימן תכו

ברכת הלבנה וזמנה

סימן תכז

כשראש חדש ב' ימים היאך כותבין בשטרות

סימן תכח

סדר קביעת המועדים וקריאת הפרשיות
הלכות פסח

סימן תכט

שאין נופלין על פניהם כל ניסן

סימן תל

סימן תלא

זמן בדיקת החמץ

סימן תלב

דין ברכת בדיקת חמץ

סימן תלג

בדיקת חמץ

סימן תלד

דינים הנוהגים תכף אחר הבדיקה

סימן תלה

דין מי שלא בדק בליל י"ד

סימן תלו

דין המפרש בים והיוצא בשירא

סימן תלז

המשכיר בית לחברו על מי חל חובת בעור

סימן תלח

עכבר שנכנס למקום בדוק וככר בפיו

סימן תלט

דין מי שבדק ולא מצא מספר ככרות שהניח

סימן תם

דין חמצו של עכו"ם שהפקד אצל ישראל

סימן תמא

דיני מי שהלוה על חמץ

סימן תמב

דין תערבת חמץ

סימן תמג

דין חמץ בערב פסח לאחר שש

סימן תמד

דין ערב פסח שחל להיות בשבת

סימן תמה

דין בעור חמץ

סימן תמו

דין מי שמוצא חמץ בתוך המועד

סימן תמז

דיני תערבת חמץ בתוך הפסח

סימן תמח

דין חמץ שעבר עליו הפסח

סימן תמט

דין חמץ שנמצא בחנות ישראל והפועלים אינם יהודים או בהפך

סימן תנ

דין ישראל ואינו יהודי שיש להם שתפות

סימן תנא

דיני הגעלת כלים

סימן תנב

זמן הגעלת הכלים

סימן תנג

דיני החטים וטחינתם למצות

סימן תנד

באיזה מצה אינו יוצא ידי חובתו

סימן תנה

דין מים שלנו

סימן תנו

שעור כמות לישת המצות

סימן תנז

דין הנהגת החלה בעסת מצה

סימן תנח

מצוה ללוש המצה בערב פסח

סימן תנט

מקום וסדר לישת המצות

סימן תס

דיני מצת המצוה

סימן תסא

דיני אפית המצה

סימן תסב

דין מי פרות אם מחמיצין

סימן תסג

אם מתר לחרך שני שבלים יחד ודיני כרמל

סימן תסד

חרדל שנתערב בתוכו קמח

סימן תסה

דיני מורסן בפסח

סימן תסו

אם הרק ומי רגלים ודומיו מחמיצים

סימן תסז

דין חטים שנפל עליהם מים ותבשיל שנמצא בתוכו חטה

סימן תסח

שלא לעשות מלאכה בערב פסח אחר חצות

סימן תסט

שלא ליחד בשר לפסח

סימן תע

שהבכורות מתענין בערב פסח

סימן תעא

בערב פסח אחר שעה עשירית אסור לאכל פת

סימן תעב

דיני הסבה וארבע כוסות

סימן תעג

דיני כוס ראשון וסדר הפסח עד כוס השני

סימן תעד

על כוס ב' אין מברכין

סימן תעה

יתר דיני הסדר

סימן תעו

מנהג אכילת צלי בליל פסח

סימן תעז

דיני אכילת האפיקומן

סימן תעח

שלא לאכל אחר אכילת האפיקומן

סימן תעט

ברכת המזון על כוס שלישי

סימן תפ

סדר כוס רביעי

סימן תפא

שלא לשתות אחר ארבע כוסות

סימן תפב

מי שאין לו מצה שמורה

סימן תפג

דין מי שאין לו יין

סימן תפד

דין מי שרוצה לעשות הסדר בהרבה בתים

סימן תפה

דין מי שנשבע שלא לאכל מצה

סימן תפו

שעור כזית

סימן תפז

סדר תפלת ערבית של פסח

סימן תפח

דין סדר תפלת שחרית של פסח

סימן תפט

סדר תפלת ליל שני של פסח וספירת העמר

סימן תצ

סדר תפלת יום שני ותפלת חלו של מועד

סימן תצא

סדר הבדלה במוצאי יום טוב

סימן תצב

תענית שני וחמישי ושני אחר המועדים

סימן תצג

דינים הנוהגים בימי העמר

סימן תצד

סדר תפלת חג השבועות
הלכות יום טוב

סימן תצה

איזה מלאכות אסורים ביום טוב

סימן תצו

דיני יום טוב שני של גליות

סימן תצז

דיני הכנה ביום טוב

סימן תצח

דיני שחיטה ביום טוב

סימן תצט

דין מליגה ומליחה ביום טוב

סימן תק

הנצרך לבשר ביום טוב היאך יתנהג, וסדר מליחתו

סימן תקא

עצים האסורים והמתרים ביום טוב

סימן תקב

דיני האש ביום טוב

סימן תקג

שלא להכין מיום טוב לחברו

סימן תקד

דין התבלין ביום טוב

סימן תקה

דין החולב בהמה ביום טוב

סימן תקו

דיני לישה ביום טוב

סימן תקז

דין אפיה ביום טוב

סימן תקח

דברים האסורים ביום טוב להכנת צלי

סימן תקט

כמה דינים פרטיים להלכות יום טוב

סימן תקי

כמה דברים האסורים לעשות ביום טוב ואיזה מהם מותרים על ידי שנוי.
סימן תקיא - הבערה ולהחם מים מתר ביום טוב
סימן תקיב - שלא לבשל לצרך עכו"ם ביום טוב
סימן תקיג - דין ביצה שנולדה ביום טוב
סימן תקיד - שלא לכבות ביום טוב
סימן תקטו - דין דברים הבאים ביום טוב חוץ לתחום

סימן תקטז - דין איזה דברים מתרים לשלח ביום טוב
סימן תקיז - באיזה אפן מתר לקח ביום טוב מן החנוני מיני מאכל
סימן תקיח - דיני הוצאה מרשות לרשות ביום טוב
סימן תקיט - צירי דלתות מתר להסיר ולהחזיר לצרך יום טוב
סימן תקכ - לכבד הבית
סימן תקכא - דין שלשול פרות ביום טוב ממקום למקום
סימן תקכב - קצת דברים האסורים לטלטל ביום טוב
סימן תקכג - דינים הנוהגין בבהמות ביום טוב
סימן תקכד - כמה דברים האסורים ביום טוב
סימן תקכה - דין הלואה ביום טוב
סימן תקכו - דין מת ביום טוב
סימן תקכז - דיני ערוב תבשילין
סימן תקכח - דיני ערובי חצרות ביום טוב
סימן תקכט - דיני שמחת יום טוב
הלכות חול המועד
סימן תקל - חל המועד אסור בקצת מלאכות
סימן תקלא - דיני גלוח בחל המועד
סימן תקלב - דין נטילת צפרנים בחל המועד
סימן תקלג - מלאכות המתרים בחל המועד
סימן תקלד - דיני כבוס בחל המועד
סימן תקלה - שלא לפנות מחצר לחצר בחל המועד
סימן תקלו - כל צרכי בהמה מתר לעשות בחל המועד
סימן תקלז - דין מלאכת דבר האבד
סימן תקלח - כמה ענינים הנקראים דבר האבד
סימן תקלט - דיני הסחורה בחל המועד
סימן תקמ - דיני בנין וסתירה בחל המועד
סימן תקמא - דיני אריגה בחל המועד
סימן תקמב - שלא לעשות מלאכה לאחרים בחל המועד אלא בחנם
סימן תקמג - דין מלאכה על ידי עכו"ם בחל המועד
סימן תקמד - דין צרכי רבים בחל המועד
סימן תקמה - דיני כתיבה בחל המועד

סימן תקמו - דיני ארוסין ונשואין בחל המועד
סימן תקמז - דין מי שמת לו מת בחל המועד
סימן תקמח - דין אבלות בחל המועד
הלכות תשעה באב ושאר תעניות
סימן תקמט - להתענות ד' תעניתים
סימן תקנ - הבדל שיש בין ט' באב ליתר צומות
סימן תקנא - דין שבוע שחל ט' באב להיות בתוכה
סימן תקנב - דיני ערב ט' באב
סימן תקנג - דין סעדה המפסקת
סימן תקנד - דברים האסורים בתשעה באב
סימן תקנה - דיני תפלין וציצית בט' באב
סימן תקנו - תשעה באב שחל ביום ראשון
סימן תקנז - לומר נחם ועננו בתשעה באב
סימן תקנח - במוצאי תשעה באב אין אוכלין בשר
סימן תקנט - מנהגי תשעה באב ודין מילה בתשעה באב
סימן תקס - לעשות זכר לחרבן
סימן תקסא - דין הרואה ערי יהודה וירושלים והמקדש בחרבנן
הלכות תענית
סימן תקסב - דין קבלת התענית
סימן תקסג - דין מי שהרהר בלבו להתענות
סימן תקסד - דין ליל שלפני התענית
סימן תקסה - דין תפלת עננו
סימן תקסו - דין תענית צבור
סימן תקסז - טעימה ורחיצת הפה שמתר בתענית
סימן תקסח - דיני נדרי תענית
סימן תקסט - דין נודר בעת צרה
סימן תקע - דין חנכה ופורים וימים שאין אומרים בהם תחנה שנפגשו בתוך ימי נדרי תענית.
סימן תקעא - מי הם החוטאים לישב בתענית
סימן תקעב - באיזה ימים אין גוזרים תענית צבור
סימן תקעג - שבטלה מגלת תענית

סימן תקעד - שנותנין בתענית חמרי מקום שיצא ושהלך לשם
סימן תקעה - דיני תעניות שמתפללין בארץ ישראל על הגשמים
סימן תקעו - על איזה דברים מתענין ומתרייעין
סימן תקעז - אם נתרבו הגשמים עד שמטשטשים הקרקע איך מתנהגים
סימן תקעח - שכל יחיד יתענה ויתפלל על צרתו
סימן תקעט - סדר תפלות באלו התעניות
סימן תקפ - ימים שמתענים בהם

הערה א: ולי נראה, משום ^ בדפוסים ישנים: דמות ע"ג. ^ בדפוסים ישנים: היה מעשה דתלמי המלך.

הלכות ראש השנה

סימן תקפא - דיני ימי תחנונים וערב ראש השנה
סימן תקפב - סדר תפלת עשרת ימי תשובה וראש השנה
סימן תקפג - דברים שנוהגים לאכל בליל ראש השנה
סימן תקפד - סדר קריאת התורה בראש השנה
סימן תקפה - דין ברכת השופר
סימן תקפו - דיני שופר של ראש השנה
סימן תקפז - דין התוקע לתוך הבור
סימן תקפח - זמן תקיעת שופר
סימן תקפט - מי הם הראוים לתקיעת שופר
סימן תקצ - סדר הראוי לתקיעת שופר
סימן תקצא - סדר תפלת מוסף ביחיד
סימן תקצב - תפלת מוסף בקול (רם) וסדר התקיעות
סימן תקצג - אם הברכות והתקיעות מעכבות זו את זו
סימן תקצד - יחיד שלא התפלל אין חברו מוציאו
סימן תקצה - מי שאינו בקי לא בתקיעות ולא בתפלה
סימן תקצו - תשלום תקיעות לאחר התפלה
סימן תקצז - אם מתר להתענות בראש השנה
סימן תקצח -
סימן תקצט, -
סימן תר - ביצה שנולדה בראש השנה, ודיני הקדוש
סימן תרא - סדר יום שני של ראש השנה
סימן תרב - סדר עשרת ימי תשובה

סימן תרג - ובו סעיף אחד
הלכות יום הכיפורים
סימן תרד - סדר ערב יום כפור
סימן תרה - מנהג כפרות בערב יום כפור
סימן תרו - שיפיס אדם חברו בערב יום כפור
סימן תרז - סדר הודוי במנחה בערב יום כפור
סימן תרח - סדר סעדה המפסקת
סימן תרט - הטמנת חמין בערב יום כפור
סימן תרי - הדלקת נרות ביום כפור
סימן תריא - שליל יום הכפורים דינו כיומו
סימן תריב - אסור אכילה ביום הכפורים ושעור כמותה
סימן תריג - אסור רחיצה ביום כפור
סימן תריד - דיני סיכה ונעילת הסנדל
סימן תרטו - יום הכפורים אסור בתשמיש המטה
סימן תרטז - הקטנים מתי יתחילו להתענות
סימן תריז - דין עברה ומיניקה ויולדת ביום הכפורים
סימן תריח - דין חולה ביום הכפורים
סימן תריט - סדר ליל יום הכפורים
סימן תרכ - מנהג יפה לקצר בתפלת שחרית
סימן תרכא - סדר קריאת התורה ומילה ביום כפור
סימן תרכב - סדר תפלת מנחה
סימן תרכג - סדר תפלת נעילה
סימן תרכד - סדר מוצאי יום הכפורים
הלכות סוכה
סימן תרכה -
סימן תרכו - העושה סכה תחת האילן או תחת הגג
סימן תרכז - דיני הישן בסכה
סימן תרכח - דיני סכה שתחת סכה
סימן תרכט - ממה צריך להיות הסכך
סימן תרל - דיני דפנות הסכה
סימן תרלא - סכה שחמתה מרבה מצלתה ויתר דיני הסכך

סימן תרלב - דברים הפוסלים בסכך
סימן תרלג - דין גבה הסכה
סימן תרלד - שלא תהיה פחות מן שבעה על שבעה
סימן תרלה - דין סכת גנב"ך ורקב"ש
סימן תרלו - דין סכה ישנה
סימן תרלז - דין סכה שאולה וגזולה
סימן תרלח - סכה ונויה אסורין כל שבעה
סימן תרלט - דיני ישיבת סכה
סימן תרמ - מי הם הפטורים מישיבת סכה
סימן תרמא - שאין מברכין שהחינו על עשית הסכה
סימן תרמב - אם חל יום ראשון של סכות להיות בשבת לענין ברכת מעין שבע
סימן תרמג - סדר הקדוש
סימן תרמד - סדר הלל כל ימי החג
הלכות לולב
סימן תרמה - דיני לולב
סימן תרמו - דיני הדס
סימן תרמז - דיני ערבה
סימן תרמח - דברים הפסולים באתרוג
סימן תרמט - דברים הפוסלים בארבעה מינים
סימן תרנ - שעור הדס וערבה
סימן תרנא - דיני נטילת הלולב וברכתו
סימן תרנב - זמן נטילת לולב
סימן תרנג - הדס אסור להריח בו
סימן תרנד - שיכול להחזיר הלולב במים ביום טוב
סימן תרנה - גוי שהביא לולב
סימן תרנו - שצריך לחזר אחרי הדור מצוה בקנית האתרוג
סימן תרנז - דין קטן היודע לנענע לולב
סימן תרנח - דיני לולב ביום טוב ראשון
סימן תרנט - סדר קריאת התורה בסכות
סימן תרס - סדר הקף הבימה
סימן תרסא - בליל יום טוב שני אומר שהחינו לפני ברכת לישב בסכה

סימן תרסב - סדר תפלת יום ב' של סכות
סימן תרסג - סדר תפלת חל המועד
סימן תרסד - סדר יום הושענא רבא
סימן תרסה - אתרוג אסור לאכל בשביעי
סימן תרסו - דיני סכה ביום השביעי
סימן תרסז - סכה ונויה אסורין גם כל שמיני
סימן תרסח - סדר תפלת ליל שמיני ויומו
סימן תרסט - סדר יום שמחת תורה
הלכות חנוכה
סימן תרע - דברים האסורים והמתרים בחנכה
סימן תרעא - סדר הדלקת נר חנכה ומקום הנחתו
סימן תרעב - זמן הדלקת נר חנכה
סימן תרעג - שמנים ופתילות הכשרות לחנכה
סימן תרעד - שמתר להדליק מנר לנר
סימן תרעה - שהדלקה עושה מצוה ולא הנחה
סימן תרעו - סדר הברכות וההדלקה
סימן תרעז - דין אכסנאי בחנכה
סימן תרעח - נר של שבת קודם לנר של חנכה
סימן תרעט - בערב שבת מדליקין נר חנכה תחלה
סימן תרפ - שלא להניח הנרות סמוך לפתח בליל שבת
סימן תרפא - אין מבדילין בנר חנכה במוצאי שבת
סימן תרפב - דין על הנסים בחנכה
סימן תרפג - סדר הלל בחנכה
סימן תרפד - סדר קריאת התורה בחנכה
סימן תרפה - סדר ד' פרשיות
הלכות מגילה ופורים
סימן תרפו - דין תענית אסתר
סימן תרפז - דיני חיוב קריאת המגלה
סימן תרפח - דין כרכים המקפים חומה מימות יהושע בן נון
סימן תרפט - שהכל חיבים בקריאת מגלה
סימן תרצ - דיני קריאת המגלה

סימן תרצא - דיני כתיבת המגלה ותפירתה
סימן תרצב - דיני ברכות המגלה
סימן תרצג - סדר תפלת פורים
סימן תרצד - דין מעות פורים לעניים
סימן תרצה - דיני סעדת פורים
סימן תרצו - דיני הספד ותענית ועשית מלאכה בפורים
סימן תרצז - אין אומרים תחנה בפורים (בי''ד וט''ו שבאדר א', ודין תענית והספד בהן) ,